

ROZUMIAN (284) *part praet pass impf*

rozumian (168), **rozumiany** (113), rozumian *a.* rozumiany (3).

o jasne; w formach niezłożonych -ân; -ân- (105), -an- (5); -an- *KromRozm III*; -ân- : -an- *SarnStat* (31:4[f]); *w formach złożonych* -an- (93), -ân- (6); -ân- *GroicPorz*; -an- : -ân- *BibRadz* (5:1), *RejPos* (2:1), *CzechRozm* (21:3), *CzechEp* (8:1).

sg m N (praed) rozumiań (41), rozumiany (4); -any *RejPosWiecz*², *ActReg*, *PowodPr*; -ân : -any *CzechRozm* (2:1); ~ -ân (40), -(a)n (1). $\diamond$ *G* rozumian(e)go (1). $\diamond$ *D* rozumian(e)mu (1). $\diamond$ *f N* rozumiańa (11), rozumiańa (12), rozumi(a)n(a) (3); ~ (*attrib*) -â (3); ~ (*praed*) -a (12), -â (8); -a *KromRozm II* (3), *BielKron*, *RejPos*, *WujJud*, *ModrzBaz*; -â *BibRadz*, *CzechEp* (2), *OrzJan*; -a : -â *CzechRozm* (1:2), *SarnStat* (4:2). $\diamond$ *n N* rozumiańo [tylko z podmiotem rzeczownikowym] (114), rozumiané (18); -é (1), -(e) (17); ~ (*attrib*) -é (1); ~ (*praed*) -o (114), -é (17); -é *ReszPrz* (5); -o : -é *KromRozm I* (2:1), *BibRadz* (2:1), *GrzegRóżn* (1:1), *CzechRozm* (29:3), *CzechEp* (6:4), *WujNT* (1:1), *SarnStat* (26:1). $\diamond$ *G* rozumian(e)go (2). $\diamond$ *A* rozumiané (1). $\diamond$ *pl N m pers* rozumiani (10), rozumieni (4) *BiałKat*, *SarnStat* (3). *subst m i f* rozumiané (21); -é (8), -(e) (13). *n (praed)* rozumiané (36), rozumiany (2) *WróbŻółt*, *KromRozm III*; -é (12), -(e) (24). $\diamond$ *G* rozumianych (3).

Składnia dopełnienia sprawcy: rozumian od kogo (4).

Sł stp s.v. rozumieć, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w. s.v. rozumieć.

1. *O którym się coś myśli, sądzi; uznawany, uważany za kogoś, coś, jakiegoś* (81) :

rozumian kto, co [= przedmiot sądu] (69):

~ *Z orzekaniem o przedmiocie: kto – rozumian co (N)* (2): abychmy [...] tak fie zachowali iakobychny byli v ciebie rozumiani powolne a nie wyftępne ftworzenie twoie *RejPs* 162v; *WerKaz* 281.

kto, co – rozumian(o) jaki(e) (14): thedy they [*lege: te a. ty*] wypifane artykuły nikczemne y zadny moznofczy mayą bidz rozumiane *ConPiotr* 35; *Diar* 93; *UstPraw* E3v; Ktorzi prąwie źli máią być rozumiani. *RejPos* 30 marg; *PaprPan* A3v; *PaprUp* Lv; aktoryby się tego wazył zktoreykolwiek strony tedy ipso facto infamis ma bydz rozumiany *ActReg* 47, 89; *RybGęśli* A2v; takowi to czyniąc fą przezeczci/ y nierówni dobrym ludzióm máią bydz rozumieni [*reputari JanStat* 621]. *SarnStat* 701 [*idem* 707], 13, 164, 322, 707.

kto, co – rozumian(o) jako kto, co (2): że nieinączy máią być rozumiańi [*habendos esse*] kmiećie/ gdy powinności fwey dofyć vczynią/ y czynífz záplácą/ iedno iáko fąśiedzi. *ModrzBaz* 47v; Zgodne á iednoftáyne rozumienie wfzyftkich narodow/ ma być rozumiańe/ iáko iáki głos przyrodzony. *ReszPrz* 23.

kto, co – rozumian(o) za kogo, za co, za jakie(go) (23): *UstPraw* C3v; Wino á oliwá [...] pomiernie wżywáne nápoły zá lekárftwo mogą być rozumiańe *RejAp* 59; *RejPos* 299; *WujJudConf* 9; *CzechRozm* 81v; ten okrom tego/ żeby był zá krzywoprzyśiężcę rozumian [*periurus iudicandus*]/ niechby one⁸⁰ beneficium zbył *ModrzBaz* 138v, 3, 72v, 86v, 108v; *GórnRozm* I3 [2 r.], K3; którzy w któreykolwiek ziemi onégo Woiewódtwa będą mieli ośiádłość/ zá dobrą y doftátieczną ma bydz rozumiańa. *SarnStat* 72; A iefliby która z tych fttron [...] fttronę náchodźiła nie vczciwémi ftowy [...]: tedy táki zá

tego ma bydź rozumian, iákoby téż ładowému mieyfcu gwałt vczynił *SarnStat* 1285, 89, 104, 234, 759, 1076, 1100, 1158; *PowodPr* 73; [ś. Auguſtyń [...] nápiſał/ o iednym pogáninie [...]/ iż gdy w chorobie zá vmárłego był rozumian/ grześć go niechćieli *SkarŻyw* 1585 833 (*Linde s.v. rozumieć*)].

kto, co – rozumian(o) kim, czym, jakim (16): *RejPs* 67; Gołćiem kto ma być rozumian. *GroicPorz* m2 [*idem*] nn3v; *UstPraw* Bv, B2, D, I4; *BibRadz* *Iob* 21 arg [2 r.]; *RejPos* 338v; *RejZwierc* 101; *ModrzBaz* 57v, 99v; *Paprup* G3v; *GrabowSet* Yv; Bo im ktorzy więcey łoczą/ bywają mężnieyſzemi y walecznieyſzemi rozumiańi. *PowodPr* 73.

kto, co – rozumian(o) jak [zastępuje treść sądu; w tym: zaimek przysłowny (9)] (11): *MurzNT* 18v; *Sákráment* ábo ſwiątość/ ácz widomie ſprávowany bywa/ á wſzákoż duchownie á niewidomie ma być rozumiańy. *RejPosWiecz*² 95v, 94v; *BiałKat* 288v; *CzechRozm* 190; *Paprupan* P3v; Antychristowe z żydow powſtanie, iáko ma być rozumiane [!]. *CzechEp* 410 marg; *ReszPrz* 23; *WerKaz* 281; które [szlachectwo] zwykło bydź różnym obyczaiem rozumiano [interpretari solet *JanStat* 554] *SarnStat* 236, 268.

kto – rozumian cum inf (3): A on Bog [...] ktorego nie znali Oycowie náſzy/ nic nigdy nie czynić/ ma być rozumian. *GrzegRóżn* M4v; Iż gdy ten/ który włápi pánnę/ wdowę/ álbo mężátkę/ przed nas o tákowy vczynek pozwan będzie: tedy [...] právem przekonány będzie rozumian [*intelligatur JanStat* 593] cześć tracić *SarnStat* 642.

~~ cum inf „być” (1): iż to dziwna rzecz miała być ku rozumowi á ku vwyerzeniu ludzkiemu/ iżby człowiek ná ſwiecie národzony/ iefzcze w thák vnížonym ſtanie/ miał być rozumian być Bogiem *RejPos* 16. ~ ~ ~

kto, co jest (a. może być) rozumian(o) jaki(e), który(-e) [= że istnieje taki] (5): *PatKaz I* 10, 18v; taką czyſtołzczą ſlynę panna yaka pod bogyem vyáthſza bycz nyemoze rozumyana *PatKaz III* 87v, 119; Tenći to iefť Bog náſz nád ktorego inſzy nie będzie rozumian *RejPos* 149v.

rozumian u kogo [= podmiot sądzący] (4): *RejPs* 162v; *RejPos* 299; *WujJudConf* 9; Ześ zacniey á niź ktory z woýłká Troiańłkiego/ Był rozumian w ſprávie ſwey v narodu wſzego. *Paprupan* A3v.

co (N) [= orzekanie] rozumiano o kim, o czym [= przedmiot sądu] (3): nie ták oto idzie co ma być o Bogu oycu rozumiano/ iáko oto/ co téż wierzyć y trzymać o ſynu potrzebá *CzechEp* 242; *SarnStat* 43, 268.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); iż (4), aby (1)] (5): bo to iefťh ludzka náturá/ wſzyťtko gánić/ áby w tym káždy rozumian był/ iż tho lepyey y vmye/ y rozumye. *RejZwierc* A2v; Tóž téż y o tych/ ktorzy [...] Vrzędniki ſprávuiące potrzeby koronné śmiałby [zam. śmieliby] zgwałćić/ ma bydź rozumiano [*taliter erit intelligendum JanStat* 588]/ áby tákże téyże winy obrażenia Máieſtatu królewłkiego byli winni. *SarnStat* 43; tedy my będziemy rozumieni [*censeamur JanStat* 857]/ iżeſmy doſyć vczynili temu Artykułowi *SarnStat* 1080, 690, 1101.

Wyrażenie: »właśnie rozumian« (1): *Sákrámenty* iáko właſnie máią być rozumiańe. *RejPosWiecz*² 94v marg.

Szeregi: »rozumiany i miany« (1): iákiéy doſtoynoſći ſą ci: ktorzy tym [tj. *ciałem Pańskim*] ſzáfuia; iáko máią być rozumieni y miani od wſzyťtkich ludzi. *BiałKat* 288v.

»(i) (na)zwan(y) i rozumian(y)« (2): *RejPos* 338v; to [*dobrodziejstwo*] iednák musí być najlepšym y zwano y rozumiano/ ktore nie tylko iednemu/ ále y drugim fie przygodzić może. *RejZwierc* 101.

a. *Możliwy, którego istnienie można przypuścić* (1) : Acz bez pokuty żadne odpuśczenie grzechow nyebywa/ áni może być rozumyáne odpuśczenie grzechow bez pokuty. *KromRozm I* 12.

2. *Którego sens jest właściwie pojmowany* (9) :

a. *O tekście i jego autorze* (6) : Constituere ius, Práwo á ftátut wyłóżyć gdy zwłafzczá [...] nieyáki ártikuł w práwie/ który ma nie co w łobie trudności wykłádáyá/ áby od każdego rozumian mógł być. *Mqcz* 413a, 9a; ták iż bez piérwłzych rzeczy/ posłednieyfzé nie mogą być rozumíané *GrzepGeom* B4; iż písmo ś. od żadnego nie może być rozumíáne oprócz ołobliwego dárú Boże⁸⁰. *CzechEp* 131; *WujNT* 615.

Wyrażenie: »dobrze rozumian« (1): Ięzykiem tylko łwym mówiąc y każąc włzędzie gdzie fie obrocił/ był dobrze rozumian. *SkarŻyw* 310.

b. *O języku obcym* (3) : Abowiem z oney prołtey iednoftáyney wiáry Apółtholłkiey/ iákoby z iednego ięzyká rozumíanego od włzytkich/ przepáść iákás pomiefzáná/ [...] [*Tertulian i inni*] łámi łobie zbudowáli *GrzegRóżn* Hv; Sine eruditione Graeca intelligi non possunt, Króm vmieyętnóści y niemáłego ćwiczenia Grecki yęzyk nie może być rozumian. *Mqcz* 359d; Słowá Łácińłkie wátpliwe z Graeckie⁸⁰ máią być rozumíáne. *WujNT przedm* 19 marg.

3. *Interpretowany* (59) :

rozumian(y) wedle (a. wedla) czego (8): *KromRozm II* m4v; rołkazano áby wedle łthárego wykłádu Biblia byłá rozumianá y dzierzaná *BielKron* [225]; *RejPos* 17v; *CzechRozm* 113v, 135, 196v; *CzechEp* 371; W Kościele BÓżym chrześcijáńłkim/ [...] káżdey náuki iego/ nie iełt inłzy fundáment/ iedno písmo łwięte/ nie wedla głowy ktorego Hánulá/ álbo Albrychtá wykłádáne/ ále wedla trádiciy álbo podánia łtárlłzych/ wedla zdánia Oycow łwiętych/ wedla písmá Doktorow ś./ wedla Dekretow S. *Conciliorum* rozumíáne *ReszPrz* 53.

rozumian(y) jak [w tym: inaczej (inak, inszym sposobem) (8), dwojako (dwojakim obyczajem) (3)] (38): *WróbŻółt* N; A nye mowę o tym [*słowie Bóżym*] ktore łnadź ták y owák może być rozumyano/ ále ktore yálne/ á roznego wykłádu nye ćirpi *KromRozm I* F4v, M2; *KromRozm II* m4v; *KromRozm III* Iv; *GroicPorz* m2v, r4v; *UstPraw* H2; *Mqcz* 172d; *LeovPrzep* b2; A iż mowi/ że przezeń łá włzyłtkie rzeczy łtworzone: tedy to dwoiákim łpołobem może być rozumiano. *CzechRozm* 37v, 28v, 34v, 110v, 111, 128 (13); *CzechEp* 156, 244; Iż iednáko/ y włzędzie/ [...] zgodnie te łłowá Páná Chryłtułowe rozumíáne były. *ReszPrz* 20, 10; *GórnRozm* G; *WujNT* 811; Prołzę iáko ma być rozumiano one mieyfce: [...] *WysKaz* 16, 8, 25; PRzywileie połpolité y ołobliwé/ nie máią byđz wykłádániém iákim ná inné rozumienié obracáne/ iedno ná to: iáko w łobie brzmiá/ [...] á ináczéy nie máią byđz rozumíáne [*non aliter intelligi debent JanStat* 103]. *SarnStat* 99, 52, 327, 642, 765, 1182; *PowodPr* 47. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

rozumian o czym (2): *CzechRozm* 12; Hieronim mowi iż to [*tj. cytowane słowa z Księgi Izajasza: Narodzenie iego y ktoź wypowie*] może być rozumiano dwoiáko: to iełt: Abo o tym tám przedwiecznym rodzeniu/ ábo o národzeniu z páńny. *CzechEp* 156.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): vřtáviamy/ áby [statut okolo granic] ták był rozumian: iž ná ten čas dowód liftów w rozgrániczeniu dóbr iřdž nie ma *SarnStat* 842.

Wyrażenia: »dobrze rozumian« (1): Byłóć závřře řlowo Boże w kořćyele krzeřćiyáńřkim/ y piřmoć czytano/ y dobrze rozumyano y wykłádano. *KromRozm I Lv*.

»fářřzywie rozumiany« (1): Kácérz též/ gdy nań piřmem prawdźiwie iedźiefz/ wyrwie ón piřmo/ ácz fářřzywie rozumíáne/ á wřzákóž iednář ku prawdźie v niebácznych podobné *OrzQuin Aa2*.

»włařnie rozumiany« (1): A iákož włářnie rozumíáne máiá być ty řłowá Chřiřtuřowe/ To iest ciáło moje/ ábo iáko ie ty řam rozumiefz? *CzechRozm* 265v.

»źle, niedobrze rozumian(y)« (5:4): *KromRozm II* o4, o4v; A then błád o řámeý wierze vřpřáwiedliwiáięceý [...] iefzće zá Apořřtów nářtař/ ze řłow Páwłá ř. źle rozumíanych *WujJud* 103v; *SkarŻyw* 364; *ReszPrz* 12; Iáko literá řtárego teřřámentu nie dobrze rozumíána/ [...] zábija ciieleřne Zydy: Ták literá nowego teřřámentu nie dobrze rozumíána/ áni Duchem Chřiřtuřowym [...] wykłádána/ zábija haeretyki *WujNT* 629, 5, 783.

Szeregi: »mowion i rozumian« (1): Wřzákže řie z rozmów nářřych to pokaže/ co ma być mowiono y rozumiano o Iezufie Chřiřtuřie/ á co nie. *CzechRozm* 12.

»powiedzian abo rozumian« (1): Ale iefřiby dla tego/ iž to tu [řw. Jan] pierweý o Bogu powiedźiał ná pierwřřym mieýřcu/ tákżeby tež dla tego ná wtorym miáło być powiedźiano ábo rozumiano: tedyby [...] *CzechRozm* 201v.

»ani szacowan ani rozumian« (1): Ale iž drogi y řády Boże/ nie řá iáko ludzkie: tedy to [tj. że *Chryřtus i Antychryřt króluje w Kořćiele*] áni ták ma być řzácowano/ áni rozumiano. *CzechRozm* 184.

»rozumian(y) i (ani) wykłádan(y)« [řzyř 4:2] (6): *KromRozm I Lv*; Przywileie pořpolite y ořobliwe nie máiá inák być rozumíáne y wykłádáne iedno iáko řámy w řobie brzmiá. *UřřPraw H2*; *CzechRozm* 26; *ReszPrz* 10; *WujNT* 629, 811; *SarnStat* 1182.

4. Któremu przypisuje się jakiś sens, znaczenie; odnoszący się, dotyczący (135) :

rozumian kto, co [= objařniane] (99):

~ *Z podaniem znaczenia: kto, co* – rozumian(o) *kto, co, jaki(e)* [= że jest kim, czym, jakim] (6): Serce czyřře nie tylko ná iedno rozumiano być ma czyřře/ ále ná wřřytřko *RejZwierc* 140v; Iáko tež Izřáel/ ktoremu Bog groźił niewolá Bábitońřká/ [...] nie može być on tylko rozumian/ ktory był zá dni Ezáiařřowych/ ále tež y potomkowie ich. *CzechRozm* 132; A wolność prawdźiwie tá rozumíána byđž ma/ w któręý wřřyřcy práwu poddáni [řq] *OrzJan* 15; od káždęý állegáciieý [ma być brane] puřgrořzá: á Állegátia iedná ták ma byđž rozumíána/ odmowá řřrony przeciwnęý áž dotáđ/ że druga řřroná ná to odmáwiáć pocznie *SarnStat* 1157, 318, 774.

co – rozumiano *na co* (2): Tu ná tym mieýřcu řykł ná wagę złotá ma być rozumian/ á nie ná pieniádze. *BibRadz I* 13b marg; *SarnStat* 52.

kto, co – rozumian(o) *o kim, o czym* (71): *ComCrac* 13; *SeklKat* Nv; O teýže tež Ewáńyelieý ma być rozumyano ono/ co řam Pan powyedźyář: Gdźyokolwyek tá Ewáńyelia opowyádaná po wřřyřřkim řwyecýe. řć. *KromRozm II* c2v, k2, nv, rv; *GroicPorz* m, ggv, mm3; iž ty řłowá Duchá řwiętego/ niemáiá być rozumíáne/ o řonach Apořřtówřkich/ ále o niektorych niewiářřtach nabořřnych *KrowObr* 223v; Ty rzeřzy kthore tu przypomina nie mogá być o Ezechiařřu rozumiane/ iedno thylřko o

łámyým Mefyáľzu Kryľtušie. *BibRadz* I 358d *marg*, *Cant* 1 *arg*, I 351a *marg* [2 r.], 376a *marg*, II 95d *marg*; *BielKron* 266; *GrzegRóżn* I2v [2 r.]; *WujJud* 30, 238; *CzechRozm* 27, 32, 35v, 39v, 47v (25); *KarnNap* C4; A com ná przykład powiedział o iednem ártykule/ toż y o drugich niech będzie rozumiano [*intelligi volumus*]. *ModrzBaz* 99, 37v, 95; *CzechEp* 155, 275, 314, 345, 412, 415; *ReszPrz* 89; Lecz iefli te wľzytkie śiedm plag máią być rozumiane [...] o łámyým łádzie; to trudno iefť wiedzieć *WujNT* 838, 622; Która to wľtawá o kupcách tych/ którzy ná przekup kupuią/ ma byďż rozumianá [*intelligenda est JanStat* 73] *SarnStat* 1241, 215, 292, 533, 560, 618 (12).

co – rozumiano jakoby rzekł, że (1): iż to wľtápienie Páná Chryľtuľowe do niebios/ nie ináczey ma być rozumiano/ iedno iákoby rzekł/ że Pan Chryľtus z oczu ludzkich zniknął. *ReszPrz* 86.

co – rozumiano jak [zastępuje znaczenie; w tym: zaimek przysłowny (17)] (22): *MurzNT* 38v; *KromRozm* II rv, r2; *GliczKsiqz* N2; PRzy Potocznym Sądzie Pozywánie/ [...] tákże [*tj. tak samo*] ma być rozumiano/ iáko y przy wyłóžonym Sądzie. *GroicPorz* mv, ll4v; *BibRadz* II 133b *marg*, 141a *marg*; *BielKron* 206v; Ambiguus, Niepewny/ co może być ná obie łtronie rozumiano. *Mqcz* 8a, 213a; iż przyľcie iego ná ľwiáth nie może być ináczey rozumiano/ iedno dobrym á wiernym [...] ku wielkey pociefze á ku powľtániu. *RejPos* 28, 88 *marg*; *KuczbKat* 30, 320; iż to opifánie miáľtá Ierolimľskiego/ [...] nie może być żadná miárá ćieleľnie rozumiane *CzechRozm* 120, 120; *ModrzBaz* 86v; iż tytuł iego [*papieża*]/ [...] ľługá ľług Bożych/ *per Antiphrafim* ma być rozumian. *CzechEp* 385; *ReszPrz* 86. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym. ~

rozumian z czego [= na podstawie czego] (1): A iż z iedney ćięści y druga rozumiana być ma [*tj. na podstawie pierwszej ćięści należy sądzić o drugiej*]: przeto [...] *CzechRozm* 260v.

rozumian z strony czego [= pod jakim wľględem] (1): wiedz/ iż to przypodobánie Iezufá do Moyżefzá/ nie z łtrony zacności ma być rozumiano/ iákoby Pan Iezus/ nie miał być nádeń zácnieyľzy *CzechRozm* 106v.

przez kogo, przez co [= objaľniane] rozumian(o) kto, co [= znaczenie] (10): PRzez broďę nicz infzego nie ma być rozumiano iedno wľofli ktore roľtá okoľo vľť ku dołowi *GlabGad* O4v; dyabeľ nie zaľzkodzi panu Iefuľowi przez Dawida rozumianemu. *WróbfŻoľt* ee4; *HistRzym* 110; iż iefli tu w tych ľłowiech przez Páná rozumiane ma być Chriľtus Iezus/ á nie BOG Oćiec wľzechmogácy: tedy [...] *CzechRozm* 202v, 27v, 160, *2; *ModrzBaz* 71v; *CzechEp* 292, 293.

gdzie [= miejsce w tekście, objaľniane] może być rozumian(o) kto, co [= znaczenie] (2): A ći ktorzy przy mnie byli zdaleka ľtanęli. (*koment*) Tu mogá być rozumiani apoľtoľowie Iefuľowi *WróbfŻoľt* N; Tho was obraża iżem wam rzekł/ nie bęďzyecieli ieść ciáľá moiego (*marg*) Może theż y ćieleľne iedzenye thu być rozumiano. (–) *RejPosWiecz*³ [97]v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tak (2); zawsze: iż, że] (6): ták też ľłowá Chriľtuľowe nie zdroźnie rozumiane być mogá/ że żaden nie przychodzi do Bogá iedno przezeń *CzechRozm* 23v, 23v; *CzechEp* 415; Ale gdzie ofobnéy zmiáńki w przywileiu [...] nie vczyniono: to bywa rozumiano/ iż práwu królewľkiemu iefť záchowano. *SarnStat* 52, 791, 813.

Wyrażenie: »słusznie rozumiany« (1): Przez ktore náśienie/ áćżkolwiek może ľłufźnie rozumiane być wľzytko potomľtwo/ [...] wľżáćże [...] *CzechEp* 292.

Szeregi: »ani mowion ani rozumian« (1): Co iuż zaś z drugiey strony o Iezufie Chrístufie/ [...] niema być ani mowiono/ ani rozumiano. *CzechRozm* 210v.

»wykładan(y) i rozumian(y)« (2): *CzechRozm* 119v; á tak też ni okim inżym [*te słowa*] wykładáne y rozumiane máią być/ iedno o człowieku. *CzechEp* 345.

a. *Wyjaśnia, o co chodzi, jak należy coś rozumieć, do czego odnosić* (5) : á gdy który doctor piłze ią [*celidonię*] w receptach/ tedy korzenie ma być rozumiano nie ziele *FalZioł* I 30a, I 67d, 76a, 98b.

kto [= objaśniane] rozumian ze zdaniem podmiotowym [= znaczenie] (1): A pomocnicy máią być rozumiani/ kthorzy fye ná męzoboystwo iednoftáyną rádá á pomocą fpiknęli *GroicPorz* 113.

b. *Uściśla okoliczności i inne szczegóły* (11) : [tedy [*to lekarstwo*] pa]niam niepłodnym pło[d sprawuie] mocznie/ á to ma być [rozumiano] tym paniam ktore m[aią niepło]dność zwilkości *FalZioł* I 9b; *ComCrac* 18v; Oýyec wyętlífy yeft niż ya. Nyemoże tá wyętlífoć [...] rozumyaná być wedle zroftu. *KromRozm* II r3; *SienLek* 10; *WujNT* 365; vftáwiamy y pozwalamy/ że Práwá Lenné Exequuciiéy podległé/ niemáią bydz rozumiané/ iedno od Státutu Króla Alexándra *SarnStat* 88, 657, 817.

Uściślenie wprowadzone jest zdaniem warunkowym (3): *MetrKor* 34/134v; Chocia w niektórych ftronach więzeczy chwałá [*owce*] ozimie niż wiosenne, ale tho ma być rozumiano gdy fie po godzinach rodzą *FalZioł* IV 1d; A iefli [*apelacja*] do Króla/ thedy wżefć niedziel: co ma być rozumiano/ gdyby był w Ziemi. *GroicPorz* bb2.

Wyrażenie: »właśnie rozumian« (1): *Nie wierzyfz że ia w Oycu* [*Ioann* 14/10].) [...] Bo nie może być właśnie rozumian Oćiec w Synie/ á Syn w Oycu; ieno dla fpoliŃtności y teyże náтуры Oycá y Syná. *WujNT* 365.

Cf **NIEROZUMIANY, ROZUMIEĆ**

KW, LWil